

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
z udziałem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Warszawie
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 25 października 2023 r.
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 12 maja 2023 r., sygn. VII AGa 1415/22:

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Bank spółki akcyjnej w W. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Prezes Urzędu” lub „Prezes UOKiK”) decyzją z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, na podstawie art. 23b ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r.

poz. 1076 z późn. zm.; dalej: „u.o.k.k.”) uznał postanowienia wzorców umów, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 875 z późn. zm.; dalej: „k.c.”) stosowane przez Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W., przed zmianą nazwy Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (dalej: „przedsiębiorca” lub „skarżący”) za niedozwolone, co stanowiło naruszenie zakazu określonego przez art. 23a u.o.k.k., a następnie zakazał ich wykorzystywania, w trybie art. 23b ust. 2 u.o.k.k., nałożył środki usunięcia skutków naruszenia, karę pieniężną oraz koszty postępowania.

Skarżący pismem z 22 października 2020 r. wniósł odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 odnosząc się zasadniczo do zarzutu naruszenia art. 23a u.o.k.k., wskazując, że postanowienia zawarte w aneksach do umów nie były wzorcami umowy w rozumieniu tego przepisu.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Sąd Okręgowy w Warszawie”) wyrokiem z 5 października 2022 r., XVII AmA 8/21 uwzględnił odwołanie i uchylił zaskarżoną decyzję w całości.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 października 2022 r., XVII AmA 8/21 wniósł Prezes UOKiK oraz Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie. Prezes UOKiK zaskarżył powyższy wyrok w całości i wniósł o jego zmianę, poprzez oddalenie odwołania skarżącego w całości, ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Prezes UOKiK zarzucił wyrokowi Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 października 2022 r., XVII AmA 8/21:

1. naruszenie przepisu prawa procesowego, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, z uwagi na brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, wyprowadzenie nie wynikających z niego wniosków oraz dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny tj.:

1. ustalenie, że fakt, iż konsumenci mogli nie korzystać z postanowień zakwestionowanych w pkt 1a/ i 1b/ sentencji decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020, jednoznacznie wskazywało, że postanowienia te nie mogły naruszać praw konsumentów w stopniu rażącym, w szczególności nie przyczyniały się do znaczącej nierównowagi praw i obowiązków stron, gdyż wolność wyboru konsumenta gwarantowała tą równowagę, a co najmniej zapewniała, że nierównowaga praw nie była znacząca, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego wskazywała, że zakwestionowane postanowienia pozwalały skarżącemu na dowolność w ustalaniu kursów kupna i sprzedaży walut obcych, a w konsekwencji na jednostronne i arbitralne kształtowanie wysokości zadłużenia konsumentów, co świadczyło o braku równowagi praw i obowiązków stron;
2. ustalenie, mimo przychylenia się do stanowiska Prezesa UOKiK wskazującego, że dowolne kształtowanie kursu waluty obcej przez skarżącego, a tym samym wpływanie jednostronnie na wysokość zobowiązania kredytowego konsumenta i pozbawianie go możliwości przewidzenia jego wysokości było działaniem sprzecznym z dobrymi obyczajami, a ponadto, że Prezes UOKiK nie wykazał aby postanowienia zakwestionowane w pkt 1a/ i 1b/ sentencji decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 rażąco naruszały interesy konsumentów, a w konsekwencji nieprawidłowo przyjął, że zakwestionowane postanowienia nie mogły zostać uznane za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., podczas gdy wszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego i zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jego ocena wskazywały, że przedstawił on w decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 argumentację przemawiającą za uznaniem zakwestionowanych postanowień nie tylko za naruszające dobre obyczaje, ale także za rażąco naruszające interesy konsumentów;
3. ustalenie, że Prezes UOKiK nie odniósł się do kwestii, czy i jak zakwestionowane postanowienia wzorca aneksu wpłynęły na ustalenie kwoty kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych i czy uprawniało to

- skarżącego do dowolnego kształtowania sytuacji konsumenta (kredytobiorcy), podczas gdy wszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego wskazywało, że organ odniósł się nie tylko do zakwestionowanych postanowień aneksu, ale zbadał także inne (uzasadnione okolicznościami sprawy) kwestie, tj. ocenił jak analizowane postanowienia wpływały na ustalanie rat kapitałowo - odsetkowych;
4. ustalenie, że z faktu nie zgromadzenia dowodów w postaci wzorów umów, które miałyby być zmienione badanym aneksem wynikało niejednolite określanie tych umów w uzasadnieniu decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020, podczas gdy wyprowadzenie z materiału dowodowego prawidłowych wniosków wskazywało, że oceniane umowy dotyczyły kredytów denominowanych do waluty obcej, a tym samym skarżący wpływał jednostronnie na wysokość zobowiązania kredytowego konsumenta, co pozbawiało go możliwości przewidzenia jego wysokości, co było działaniem sprzecznym z dobrymi obyczajami. Prezes UOKiK nie wykazał natomiast, aby postanowienia zakwestionowane w pkt 1a/ i 1b/ sentencji decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 rażąco naruszały interesy konsumentów, a w konsekwencji nieprawidłowo uznał, że zakwestionowane postanowienia nie mogły zostać uznane za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., podczas gdy wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego i zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jego ocena, wskazywała, że Prezes UOKiK przedstawił w decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 argumentację przemawiającą za uznaniem zakwestionowanych postanowień nie tylko za naruszające dobre obyczaje, ale także za rażąco naruszające interesy konsumentów;
 5. ustalenie, że Prezes UOKiK nie odniósł się do kwestii, czy i jak zakwestionowane postanowienia wzorca aneksu wpływały na ustalenie kwoty kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych i czy uprawniali skarżącego do dowolnego kształtowania sytuacji konsumenta (kredytobiorcy), podczas gdy wszechstronne rozważenie zebranego materiału dowodowego wskazywało, że Prezes UOKiK odniósł się nie tylko

do zakwestionowanych postanowień aneksu, ale zbadał także inne (uzasadnione okolicznościami sprawy) kwestie, tj. ocenił jak analizowane postanowienia wpływały na ustalanie rat kapitałowo – odsetkowych;

6. ustalenie, że z faktu nie zgromadzenia w toku postępowania administracyjnego dowodów w postaci wzorów umów, które miałyby być zmienione badanym aneksem wynikało niejednolite określanie tych umów w uzasadnieniu decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020, podczas gdy wyprowadzenie prawidłowych wniosków z materiału dowodowego wskazywało, że umowy oceniane w tej decyzji dotyczyły kredytów denominowanych do waluty obcej, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego ustalenia, że pozwany nie przedstawił w decyzji nr DOZIK-14/2020 argumentacji przemawiającej za uznaniem postanowień zakwestionowanych w pkt 1a/ i pkt 1b/ sentencji decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i naruszenia zakazu określonego w art. 23a u.o.k.k., co doprowadziło do uwzględnienia odwołania powoda i uchylenia decyzji;

1. art. 479^{31a} § 1 k.p.c. w zw. z art. 7 w zw. z art. 6 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE. L Nr 95, str. 29 ze zm., dalej: „Dyrektywa 93/13”), poprzez jego niezastosowanie i uchylenie decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 pomimo, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że zakwestionowane w pkt 1a/ i pkt 1b/ sentencji decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 postanowienia naruszają zakaz określony w art. 23a u.o.k.k., co stanowiło podstawę do oddalenia odwołania skarżącego;

2. naruszenie przepisu prawa materialnego, tj.:

1. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 oraz 7 ust. 1 oraz ust. 2 Dyrektywy 93/13, polegające na jego niezastosowaniu, tj. przyjęciu, że Prezes UOKiK dokonując abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorca aneksu powinien badać wszystkie postanowienia umowne regulujące stosunek prawny konsumenta (całą umowę, a właściwie postanowienia każdego obowiązującego wzorca umowy, którego aneks mógł dotyczyć),

dokonując kontroli w kontekście całej umowy, tj. wszystkich jej postanowień, podczas gdy art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13 dotyczy kontroli incydentalnej, natomiast w przypadku kontroli abstrakcyjnej znajduje zastosowanie odpowiednio, co też pozwany uwzględnił dokonując oceny zakwestionowanych postanowień w oparciu o wszystkie elementy mogące mieć istotne znaczenie dla dokonywanej oceny;

2. art. 23a u.o.k.k. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 2324 z późn. zm.; dalej: „p.b.”), poprzez jego niezastosowanie wskutek dokonania błędnej wykładni i przyjęcia, że w kontroli abstrakcyjnej postanowień wzorca umowy (przesądzająca o braku spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta) istotna jest okoliczność, że konsument ma wybór waluty w jakiej będzie spłacał kredyt, podczas gdy możliwość skorzystania z innego sposobu spłaty kredytu nie zmienia faktu, że kwestionowane postanowienie podlega kontroli pod kątem abuzywności, a w konsekwencji może naruszać dobre obyczaje i rażąco naruszać interesy konsumentów, a tym samym może zostać uznane za abuzywne;
3. art. 106 ust. 1 pkt 3a u.o.k.k., poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji uchylenie decyzji z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 oraz uchylenie nałożonej kary pieniężnej w konsekwencji stosowania postanowień, o których mowa w jej pkt 1a/ i pkt 1b/, wskutek błędnego uznania, że nie naruszyły zakaz z art. 23a u.o.k.k., w związku z brakiem podstaw do uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., podczas gdy istniały przesłanki do nałożenia kary pieniężnej w wysokości określonej w zaskarżonej decyzji.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 października 2022 r., XVII AmA 8/21 w całości i wniósł o jego zmianę oraz oddalenie odwołania skarżącego w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, zarzucając naruszenie:

1. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 23b ust. 1 i 23a u.o.k.k., poprzez niewłaściwe rozstrzygnięcie problemów prawnych polegające na uznaniu, że nie spełniona

została przesłanka kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszająca jego interesy w odniesieniu do klauzul zawartych w pkt 1a/ i pkt 1b/ decyzji Prezesa UOKiK z 22 września 2020 r., Nr DOZIK-14/2020 albowiem w ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie, postanowienia, które zakwestionował organ nie mogły zostać uznane za zawarte we wzorcach umownych i tym samym nie mogły być przedmiotem jego oceny na podstawie art. 23a u.o.k.k.;

2. art. 228 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji błędnym przyjęciu, że Prezes UOKiK nie wykazał, aby zakwestionowane postanowienia były sprzeczne z dobrymi obyczajami i jednocześnie rażąco naruszały interesy konsumentów.

W odpowiedzi na apelację skarżący wnosił o jej oddalenie oraz o zasądzenie od Prezesa UOKiK na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy i Własności Intelektualnej (dalej: „Sąd Apelacyjny w Warszawie”) wyrokiem z 12 maja 2023 r., VII AGa 1415/22 odnośnie do zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 października 2022 r., XVII AmA 8/21 podjął następujące rozstrzygnięcie: I. zmienia zaskarżony wyrok w całości i nadaje mu następującą treść: 1. uchyla zaskarżoną decyzję w zakresie pkt I.B; 2. zmienia zaskarżoną decyzję w zakresie pkt III, poprzez obniżenie kary pieniężnej wymierzonej skarżącemu do kwoty 6 656 421,50 zł (sześć milionów sześćset pięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta dwadzieścia jeden złotych, pięćdziesiąt groszy); 3. oddala odwołanie w pozostałym zakresie; 4. zasądził od skarżącego na rzecz Prezesa UOKiK kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu; II. oddalił obie apelacje w pozostałym zakresie; III. zasądził od skarżącego na rzecz Prezesa UOKiK kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Biorąc pod uwagę powyższe, skarżący na zasadzie art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 3 i art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej wskazał:

1. art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., ponieważ w jego ocenie postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie zakończone wydaniem 12 maja 2023 r. wyroku w sprawie VII AGa 1415/22 jest dotknięte wadą nieważności w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., ze względu na sprzeczny z przepisami prawa skład sądu orzekającego. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 maja 2023 r., VII AGa 1415/22 zapadł bowiem w składzie jednoosobowym, ukształtowanym na podstawie art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 *in principio* ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1327 z późn. zm.; dalej: „u.COVID-19”), tymczasem zgodnie z sentencją uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22) o mocy zasady prawnej, a zatem wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego, rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 u.COVID-19 ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.);
2. art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ w jego ocenie w sprawie występują istotne zagadnienia prawne wyrażające się w następujących pytaniach:
 1. czy przez pojęcie „wzorca umowy”, jakim posługuje się art. 23a u.o.k.k., należy rozumieć również taki wzór umowy doręczony przed zawarciem umowy drugiej stronie, którego doręczenie nie prowadzi automatycznie do związania nim drugiej strony, lecz który wymaga zgodnego oświadczenia woli stron, a w konsekwencji czy kontrola abstrakcyjna wzorców umownych może być dokonywana przez Prezesa UOKiK także w odniesieniu do tych postanowień umowy łączącej strony, na które zgodę wyraził konsument, co prowadziłoby do wniosku, że kontrola wzorców umownych dokonywana przez Prezesa UOKiK może mieć charakter incydentalny, pomimo że, stosownie do art. 384 § 1 k.c., za wzorzec umowy uważa się

jedynie taki wzór umowy, który w związku z tym, że jest doręczany przed zawarciem umowy, prowadzi do automatycznego związania nim drugiej strony?

2. czy ocena abuzywności postanowienia lub wzorca umowy przez pryzmat przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta” z art. 385¹ k.c. może uwzględniać okoliczność, że w świetle całokształtu postanowień umowy (lub wzorca umowy) konsument nie musi korzystać z kwestionowanego opcjonalnego postanowienia i ma możliwość wykonywania umowy w całości w oparciu o postanowienia kształtujące jego prawa i obowiązki w sposób niesprzeczny z dobrymi obyczajami i nie naruszający jego interesów, czy też uwzględnianie tej okoliczności jest w każdych warunkach niedopuszczalne?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach k.p.c. jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego celem jest ochrona interesu publicznego poprzez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg kasacyjnych pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej

oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony, wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Nie obejmuje zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący upatruje w przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., tj. nieważności postępowania ze względu na sprzeczny z przepisami prawa skład sądu orzekającego. W ocenie skarżącego wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 maja 2023 r., VII AGa 1415/22 zapadł w składzie jednoosobowym, ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 *in principio* u.COVID-19, tymczasem jak stwierdził skarżący, zgodnie z sentencją uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 o mocy zasady prawnej, rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowany na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 u.COVID-19 ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy w świetle art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ponieważ jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący oparł również na art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., ponieważ w jego ocenie w sprawie występują istotne zagadnienia prawne wyrażające się pytaniach szczegółowo wymienionych w pierwszej części uzasadnienia.

Odnosząc się do pierwszej podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy wyjaśnia, że rozpoznanie przez sąd sprawy w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 u.COVID-19 nie może być uznane za skutkujące nieważnością postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Nie może bowiem zachodzić nieważność postępowania w przypadku, gdy ustawa wprost wskazuje skład sądu, a sprawa jest w takim właśnie składzie, czyli zgodnie z kryteriami ustawowymi została rozpoznana. Przypomnieć bowiem należy, że stanie prawnym obowiązującym w dniu wydania przez Sąd Apelacyjny w Warszawie wyroku, tj. 12 maja 2023 r., art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 u.COVID-19 obowiązywał w następującym brzmieniu

„w pierwszej i w drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter”. Przepis ten został uchylony przez art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1860; dalej: ustawa z 7 lipca 2023 r.). Zgodnie natomiast z art. 40 ust. 4 ustawy z 7 lipca 2023 r. wszedł w życie po upływie 6 miesięcy od dnia jej ogłoszenia. Powyższe w realiach rozpoznawanego przez Sąd Najwyższy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oznacza, że przepis ten w dniu wydania przez Sąd Apelacyjny wyroku obowiązywał. Zwraca też na to uwagę Sąd Apelacyjny w Warszawie uzasadniając tę kwestię w uzasadnieniu (s. 39 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Dodatkowo należy stwierdzić, że jak przewidziano w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 614), w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 17 do czasu zakończenia postępowania w danej instancji stosuje się przepis art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 u.COVID-19 w brzmieniu dotychczasowym. Zastępca Przewodniczący Wydziału VII Sądu Apelacyjnego w Warszawie, przeprowadził losowanie sędziego referenta. O powyższym dodatkowo poinformowano strony zapewniając im możliwość zajęcia ewentualnych dalszych stanowisk w sprawie (k. 626, 627 akt sądowych). Tym samym już choćby z tego powodu wykluczone jest uznanie, że skład sądu orzekającego jest jak stanowi art. 379 pkt 4 k.p.c. „sprzeczny z przepisami prawa”, skoro to właśnie przepis ustawy taki skład określał.

Jeżeli chodzi o uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, która ma moc zasady prawnej, to należy teraz stwierdzić, że nie ma ona tutaj zastosowania. Przede wszystkim wypada przywołać dokładnie jej treść: „Rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych

z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) oraz postanowił nadać uchwale moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia”. Z treści tej uchwały wynika więc, że odnosi się ona do sprawy cywilnej. Tymczasem przedmiotem tego postępowania jest sprawa publiczna.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ w sprawie występują istotne zagadnienie prawne, tj.: czy przez pojęcie „wzorca umowy”, jakim posługuje się art. 23a u.o.k.k., należy rozumieć również taki wzór umowy doręczony przed zawarciem umowy drugiej stronie, którego doręczenie nie prowadzi automatycznie do związania nim drugiej strony, lecz który wymaga zgodnego oświadczenia woli stron, a w konsekwencji czy kontrola abstrakcyjna wzorców umownych może być dokonywana przez Prezesa UOKiK także w odniesieniu do tych postanowień umowy łączącej strony, na które zgodę wyraził konsument, co prowadziłoby do wniosku, że kontrola wzorców umownych dokonywana przez Prezesa UOKiK może mieć charakter incydentalny, pomimo że, stosownie do art. 384 § 1 k.c., za wzorzec umowy uważa się jedynie taki wzór umowy, który w związku z tym, że jest doręczany przed zawarciem umowy, prowadzi do automatycznego związania nim drugiej strony oraz czy ocena abuzywności postanowienia lub wzorca umowy przez pryzmat przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta” z art. 385¹ k.c. może uwzględniać okoliczność, że w świetle całokształtu postanowień umowy (lub wzorca umowy) konsument nie musi korzystać z kwestionowanego opcjonalnego postanowienia i ma możliwość wykonywania umowy w całości w oparciu o postanowienia kształtujące jego prawa i obowiązki w sposób niesprzeczny z dobrymi obyczajami i nie naruszający jego interesów, czy też uwzględnianie tej okoliczności jest w każdych warunkach niedopuszczalne.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał już, że powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13). Istotne zagadnienie prawne należy zatem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14).

Postawione zagadnienie nie stanowi jednak skomplikowanego problemu o charakterze prawnym, którego rozwiązanie miałoby bezpośredni wpływ na wynik niniejszej sprawy. Skarżący zastanawia się bowiem, jak należy rozumieć pojęcie „wzorca umowy”, jakim posługuje się art. 23a u.o.k.k. i czy w istocie możliwa jest abstrakcyjna kontrola jego treści przez Prezesa UOKiK oraz czy ocena abuzywności postanowienia lub wzorca umowy przez pryzmat przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta” z art. 385¹ k.c. może uwzględniać okoliczność, że w świetle całokształtu postanowień umowy (lub wzorca umowy) konsument nie musi korzystać z kwestionowanego opcjonalnego postanowienia i ma możliwość wykonywania umowy w całości w oparciu o postanowienia kształtujące jego prawa i obowiązki w sposób niesprzeczny z dobrymi obyczajami i nie naruszający jego interesów.

Wątpliwości skarżącego dotyczą zatem wykładni przepisu prawa, które bezsprzecznie był już przedmiotem rozważań. Wskazuje się bowiem, że z mocy art. 384 § 1 k.c. każdy wzorzec umowy, ustalany jest przez jedną ze stron i z tego już choćby powodu nie może być kwalifikowany czy utożsamiany z umową. O juredydycznej odrębności wzorca umowy od umowy świadczy najlepiej norma art. 358 k.c., przyznająca priorytet treści umowy w razie jej sprzeczności z postanowieniami wzorca umowy. Spełnienie się ustawowych przesłanek związania adresata wzorca umowy jego treścią nie nadaje temu wzorcowi charakteru umowy. Umowa zawarta między stroną będącą twórcą wzorca umowy i jej kontrahentem adresatem wzorca, jest odrębną czynnością prawną, kreującą węzeł obligacyjny. Jednak treść tego stosunku obligacyjnego wyznaczają wówczas nie tylko postanowienia zawartej między stronami umowy, ale także i postanowienia wzorca umowy ustalonego przez jedną ze stron, o ile spełniona została przesłanka związania tym wzorcem drugiej strony umowy, tj. adresata wzorca (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 stycznia 2015 r., VI A Ca 238/14). W ramach postawionego zagadnienia prawnego skarżący zastanawia się nadto w jakim zakresie konsument może zostać związany postanowieniami umowy lub jej wzorcem biorąc pod uwagę rażące naruszenie interesów konsumenta z art. 385¹ k.c. Wątpliwości skarżącego nie dotyczą zatem wykładni przepisów prawa. Biorąc zatem pod uwagę fakt, że zagadnienie prawne przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wskazuje, że jest nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, a jego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa, ponieważ sprowadza się do kwestii zakresu kontroli przez Prezesa UOKiK oraz oceny abuzywności postanowień w nim zawartych należy stwierdzić, że i ten warunek nie został spełniony.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a stosownie do art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 14 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

[SOP]

[ms]